

[nová] Čeština
doma
& ve světě

1 2016

Nová čeština doma a ve světě

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

1/2016

Redakce:

Vedoucí redaktorka – Mgr. Kateřina Romaševská, Ph.D.

Výkonná redaktorka – Mgr. Katarzyna Vaculová

Členové redakce – Mgr. Adriana Filas, Mgr. Oleksandr Sukhanek,

Mgr. Maria Simeunovich-Skvortsova

Korektorky – Mgr. Olga Fojtíková, Bc. Jana Georgievová, Bc. BcA. Markéta Kraevská,

Mgr. Zorica Stojanovičová, Mgr. Evgenia Ulyankina

Adresa redakce:

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií FF UK

nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1

Tel. (+420) 221 619 347, e-mail: ncds@ff.cuni.cz

Objednávky vyřizuje:

Vydavatelství Filozofické fakulty UK,

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, e-mail: books@ff.cuni.cz

Návrh grafické úpravy a obálky: Studio Lacerta (www.sazba.cz)

Sazba: Lukáš Vavrečka, nakladatelství Pavel Mervart (www.pavelmervart.cz)

Obsah

Úvodní slovo	9
Recenze	
Petra Stankovska Bozděchová, I. (2015): <i>Korespondence v češtině: příručka pro cizince</i>	12
Josef Šimandl Šmejkalová, M. (2015): <i>Praporu věren i ve ztraceném boji.</i>	14
Články	
Kateřina Bělohávková <i>Ovlivňují jednotlivé složky předpovědi počasí (obraz a zvuk) porozumění tomuto typu mediálního produktu?</i>	17
Marie Čechová <i>Vybrané psychodidaktické aspekty a faktory ve vyučování češtině</i>	28
Zuzana Hajíčková <i>Učebnice pro žáka-cizince</i>	36
Martin Klimovič <i>Porozumenie textu ako prostriedok stimulovania kognície žiaka</i>	50
Jana Svobodová <i>K některým aspektům komunikačně pojaté výuky češtiny na základní škole</i>	62
Iva Košek Bartošová <i>Metody výuky čtení využívané v České republice</i>	78
Radana Metelková Svobodová <i>K budování žákovských čtenářských dovedností v české edukaci 1. stupně ZŠ</i>	90
Jasňa Pacovská, Gabriela Kosinová, Tereza Pražáková <i>Výchovné akcenty kognitívne orientované výuky mateřského jazyka</i>	103
Alena Sigmundová <i>Vliv jazykové stránky matematických slovních úloh na kvalitu žákova řešení</i>	113

Jaromíra Šindelářová <i>Problematika vzdělávání žáků-cizinců v české primární škole</i>	118
Hana Voralová <i>Využití metody instrumentálního obohacování ve výuce českého jazyka</i>	133
Věra Vykoukalová <i>Rozvoj čtenářské gramotnosti cílenými úlohami</i>	144
Pavel Zíkl, Iva Košek Bartošová, Kateřina Josefová Víšková <i>Vliv fontu písma na rychlost a kvalitu čtení žáků 1. stupně ZŠ</i>	157
O autorech tohoto čísla	165

Bozděchová, Ivana (2015):

Korespondence v češtině: příručka pro cizince.

Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum.

Petra Stankovska

Jak autorka poznamenává v úvodu příručky, dopisy „mívají své specifické podoby v různých kulturách, společnostech, zemích“ (s. 8). A právě tyto zvláštnosti jsou pro cizince, kteří studují češtinu jako cizí jazyk, jedny z prvních, s nimiž se setkávají a potýkají při snaze či potřebě využít češtiny v písemné komunikaci. O to je pro ně důležitější získat dovednost správně formálně a obsahově korespondovat, a proto je její výuka nedílnou součástí jak praktických kurzů češtiny pro cizince, tak i specializovaných seminářů z české stylistiky v rámci oborového studia češtiny v zahraničí. Předkládaná příručka při tomto úkolu poskytne účinnou pomoc zejména vyučujícím.

Pro výuku korespondence v češtině je jistě možné využít např. publikace *Písemnosti v našem životě* (Kraus-Hoffmannová 2005), která je primárně určena rodilým mluvčím, a proto je z ní třeba velmi pečlivě vybírat vhodné příklady tak, aby pro cizince nebyly příliš složité, ba dokonce nesrozumitelné, což vždy vyžaduje hlubokou úvahu a pečlivou přípravu ze strany vyučujícího. Podobné je to s kapitolou (VII.) *Úprava písemností v Akademické příručce českého jazyka* (Pravdová-Svobodová 2014: 471-492), která zpracovává téma korespondence výběrově a opět z pohledu rodilých mluvčích, kteří mají většinou poněkud jiné problémy a potřeby než cizinci.

Publikace I. Bozděchové je však jako první svého druhu zaměřena přímo na potřeby cizinců studujících češtinu, což se odráží jednak ve střizlivém výběru typů písemností, které jsou dnes v písemném styku nejběžnější a s nimiž se cizinci mohou potenciálně setkat nejdříve, jednak ve velkém množství kontrolních otázek a motivačních cvičení, která vyučujícím značně usnadní práci. Nehledě na praktické zaměření příručky autorka neopomíná ani některé základní teoretické výklady o druzích korespondence, způsobu koncipování dopisů a historii psaní dopisů, a to ve zkrácené a zjednodušené podobě tak, aby jim i cizinci snadno porozuměli. I při nutném zestručnění výkladů se však podařilo systematicky vyložit základní teoretické poznatky oboru.

Příručka je rozdělena do čtyř částí, z nichž první tři jsou spíše teoretického a přehledného rázu: (1) *Korespondence aneb Dopisy jsou různé krátce* a výstižně seznámí uživatele se zásadami klasifikace korespondence na základě různých hledisek, (2) *Společenské a jazykové zásady korespondence aneb Jak napsat dopis* zase čtenáře provede základní obsahovou strukturou dopisu a správnou formulací jeho částí, např. oslovení, úvodu či závěru dopisu, poradí, jak správně psát adresu, kapitola (3) *Dopisy v historické perspektivě aneb Od pera k smartphonu* se krátce dotýká změn technických nástrojů používaných k psaní korespondence. Čtvrtá část příručky, (4) *Svět v dopisech aneb Ilustrace*

na příkladech je zaměřena prakticky a didakticky. Praktičnost spatřujeme ve výběru příkladů konkrétních textů, které ilustrují různé druhy korespondence, ať už je to soukromý či oficiální dopis, žádost, přihláška, životopis, nejrůznější oznámení, blahopřání nebo třeba stížnost, ale nevyhýbá se ani největším formám korespondence, jako jsou e-mail a SMS, ani problematice užívání zkratk a emotikonů. Ukázkové texty jsou většinou zřejmě autentické a podané vždy v ukázkové grafické úpravě, podobně jako je tomu v publikaci *Písemnosti v našem životě* (Kraus-Hoffmannová 2005). Pro výuku studentů s různou úrovní znalosti češtiny je zvláště přínosné zařazení velmi jednoduchých, krátkých a srozumitelných textů, které je možno použít i u studentů s nejnižší úrovní znalosti češtiny. Didaktičnost této části publikace vidíme zase ve velkém množství dobře volených a jasně formulovaných otázek vztahujících se k uvedeným textům. Otázky jsou zaměřeny na různé možnosti práce s textem a u většiny ukázek mají přibližně stejnou typologickou strukturu: základní porozumění a pochopení informací obsažených v textu, kontrola porozumění obtížnějších výrazů a aktivní hledání synonym či opisu jejich významu, dotazy na typická slovní spojení a jejich aktivní užití v různých typech komunikátů. U textů pro to příhodných jsou připojeny otázky na kontrolu porozumění reálií, nebo na strukturu komunikátu a na některé jazykové jevy, které by mohly být pro cizince obtížněji pochopitelné nebo z nějakého důvodu zajímavé. Například k ukázce SMS: „Jsem moc ráda, že je Ti fajn!!! Nemáš se za co omlouvat... Vždyť seš přece skvělej! Dobrou. Marta“ jsou připojeny otázky: „(a) Komu píše Marta: ženě, nebo muži? (b) Jaký má Marta pocit? Zkuste ho vyjádřit nebo naznačit emotikony. (c) Kdy asi píše Marta zprávu? Podle čeho jste to poznali? (d) Co znamená a kdy užíváme *je Ti fajn*? Vyjádřete jinak.“ (s. 64) Zejména otázky tohoto typu jistě uvítá mnoho vyučujících, i když by bylo možné k textu této SMS (a k dalším ukázkovým textům) vytvořit ještě několik dalších otázek, ale to už zůstává na invenci a potřebách každého uživatele. V každém případě jde o zajímavou publikaci, která zcela jistě nalezne uplatnění při výuce studentů češtiny jako cizího jazyka s různou úrovní znalostí dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (A1–C2), i když i nadále zůstává na úvaze a zkušenosti učitele rozhodnutí, které z nabízených ukázek a otázek jsou vhodné pro studenty s určitou úrovní znalosti češtiny. Příručka totiž není strukturována podle znalostních úrovní uživatelů, ale spíše tradičně, podle typu písemnosti.

Bibliografie:

- Kraus, J. - Hoffmannová, J. (2005): *Písemnosti v našem životě*. Praha: Fortuna.
 Pravdová, M. - Svobodová, I. (eds.) (2014): *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia.